

ECDC: Odličnost pri preprečevanju in obvladovanju nalezljivih bolezni

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) je bil ustanovljen leta 2005. ECDC je neodvisna agencija EU s ciljem okrepiti obrambo Evrope pred nalezljivimi boleznimi. Sedež ima v Stockholmu na Švedskem.

Poslanstvo ECDC je ugotavljanje in ocenjevanje prisotnih in nastajajočih nevarnosti nalezljivih bolezni za zdravje ljudi ter obveščanje o njih. ECDC državam članicam Evropske unije zagotavlja podporo in pomoč pri usklajevanju zmogljivosti za pripravljenost in odzivanje.

© Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni, 2011

ISBN 978-92-9193-265-8

doi:10.2900/43713

ECDC: Odličnost pri preprečevanju in obvladovanju nalezljivih bolezní

Vsebina

ECDC – pomoč pri reševanju življenj	3
Podpora pripravljenosti in odzivanju – pripravljeni, kadar je to potrebno	4
Spremljanje – zbiramo in analiziramo podatke	8
Znanstveno svetovanje – dokazi za ukrepanje	10
Zmogljivost in obveščanje na področju javnega zdravja – poslušamo in se odzivamo	14
Programi ECDC za bolezni – kaj pokrívamo	18
Nalezljive bolezni – nekatere večje nevarnosti	20
Kako lahko sodelujete	22
Glavni podatki o organizacijski sestavi	24
Sodelovanje s partnerji	26

„Uslužbenci ECDC kot strokovnjaki na področju javnega zdravja delujemo na področju varovanja in izboljševanja zdravja ljudi. Prizadevamo si za odličnost, saj verjamemo, da je javno zdravje pomembno.“

Marc Sprenger, direktor ECDC

ECDC – pomoč pri reševanju življenj

Naše področje dela so nalezljive bolezni. Biti moramo pazljivi, učinkoviti in uspešni, saj je veliko odvisno od nas. Evropske vlade se zavedajo, da nalezljive bolezni ne poznajo meja ter da obstaja stalna potreba po nadzoru in ocenjevanju tveganj za zagotovitev močne in zanesljive obrambne črte za vse Evropejce.

Naše znanstveno delo je tesno povezano z delom ministrstev za zdravje, nacionalnih inštitutov za javno zdravje, raziskovalcev, upravljavcev in zdravnikov na področju javnega zdravja v vseh državah Evrope, s katerimi smo v vsakodnevnem stiku, si izmenjujemo informacije ter zagotavljamo analize, smernice in tehnično podporo.

Zaščita Evrope pred nalezljivimi boleznimi ni stvar naključja. ECDC temelji na dobro usklajenih sistemih opozarjanja in odzivanja na področju javnega zdravja, natančnih neodvisnih znanstvenih dokazih in analizi, sposobnosti hitrega in učinkovitega ukrepanja ter strokovnega obveščanja za hitro posredovanje zanesljivih informacij tistim, ki jih potrebujejo. Vse dejavnosti ECDC na sedežu in na terenu so organizirane tako, da podpirajo in krepijo ključne naloge na področju javnega zdravja, s ciljem dodati vrednost odzivu, ki jih izvajajo posamezne države, zlasti v času finančnih omejitev, in tako pomagati reševati življenja.

ECDC je znanstvena in tehnična agencija in ne politični organ. Naša vloga je zagotavljanje nasvetov in znanstvenih dokazov Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu in nacionalnim organom, ki oblikujejo politike na področju javnega zdravja, da lažje sprejemajo odločitve in ukrepajo pri varovanju zdravja.

Naše delo je zelo posebno. Ne samo zato, ker smo v prvi obrambni liniji pri preprečevanju in obvladovanju nalezljivih bolezni v Evropi, ampak tudi zaradi zavzetosti, raznolikosti in strokovnosti naše ekipe.

ECDC je edinstven. Ponosni smo, da smo v središču obširne evropske mreže, ki združuje več kot 10 000 strokovnjakov, znanstvenikov, mikrobiologov in epidemiologov s področja javnega zdravja, ki sodelujejo z nami in drugimi partnerji, kot je SZO, pri varovanju ljudi pred nevarnostmi nalezljivih bolezni. Veliko truda vlagamo v usklajevanje prizadevanj, da bi upravičili nadaljnje zaupanje in podporo Evrope.

S to brošuro vas vabim, da bolje spoznate, kako delamo, kaj delamo in kaj ponujamo.

Marc Sprenger, direktor ECDC

Osebe ECDC se dnevno sestaja za spremljanje izbruhov bolezni.

Podpora pripravljenosti in odzivanju – pripravljeni, kadar je to potrebno

Strokovnjaki ECDC se vsako jutro sestanejo v centru za nujno pomoč, središču sistema za zgodnje obveščanje in odzivanje EU, tj. sistema za varno obveščanje Evropske komisije, ki je povezan z organi za zdravje po Evropi in njihovimi glavnimi akterji. Na dnevni okrogli mizi zaposleni ECDC:

- pregledajo novice in najnovejša poročila o izbruhih nalezljivih bolezni v Evropi in po svetu, ki so jih prejeli ponoči;
- pregledajo in obravnavajo „znake“ možnih novih izbruhov, ki jih zberejo s spremljanjem medijev ter iz neposrednih poročil epidemiologov in zdravstvenih organov po svetu;
- hitro ocenijo možen pomen novih groženj;
- pregledajo prošnje za informacije iz različnih držav;
- spremljajo napredek pri dejavnostih, ki se izvajajo za omejitev razširjanja obstoječih izbruhov, in
- izmenjajo informacije, izkušnje in znanstvene nasvete z državami članicami in Evropsko komisijo.

Po srečanju se pomembni podatki in nasveti posredujejo zdravnikom in splošni javnosti.

Od ustanovitve agencije leta 2005 so se sistemi pripravljenosti in odzivanja ECDC nenehno razvijali in izboljševali

s posvetovanji z neodvisnimi strokovnjaki iz vseh držav članic EU in širšega okolja, s pregledi vodstvenih organov, preskušnji s simulacijskimi vajami in uporabo v resničnem življenju. Priprava na krizne situacije je prav tako pomembna kot odziv nanje, ko se pojavijo. ECDC veliko vlaga v pomoč državam članicam pri pripravi njihovih centrov za nujno pomoč in krepitevi pripravljenosti na nacionalni ravni.

Inteligentna epidemiološka orodja – pregled stanja za zgodnja opozorila

Ena od glavnih prednosti ECDC je njegova zmožnost zgodnjega opozarjanja in odzivanja na grožnje nalezljivih

bolezni. ECDC je razvil varno spletno komunikacijsko platformo (EPIS), ki omogoča mednarodno izmenjavo tehničnih informacij in zgodnjih opozoril o izbruhih nalezljivih bolezni. Epidemiologi in mikrobiologi, ki delujejo na različnih področjih bolezni, lahko z uporabo orodja EPIS obveščajo kolege v drugih državah o nujnih primerih ter z njimi izmenjujejo mnenja in znanstvene analize na spletnih forumih.

Izbruhi bolezni, ki se prenašajo s hrano

ECDC je podprl in omogočil več mednarodnih preiskav izbruhov bolezni, ki se prenašajo s hrano in ki so bile odkrite preko mreže za bolezni, prenosljive s hrano in vodo ter zoonoze. Te skupne dejavnosti omogočajo hitro in učinkovito izmenjavo informacij med ustreznimi partnerji, vključno z javnozdravstvenimi organi in organi za varnost hrane v državah članicah ter najpomembnejšimi akterji na ravni EU, kot sta sistem hitrega obveščanja za živila in krmo (RASFF) in Evropska komisija. To je omogočilo, da so bili s pravočasnimi umiki kontaminirane hrane v državah članicah zaščiteni potrošniki po vsej Evropi.

Migracije in nalezljive bolezni

V zadnjih letih ima problematika migracij in zdravja pomembno mesto na seznamu nalog EU. Politična zavezanost EU se kaže v instrumentih politik, namenjenih zagotavljanju dostopa migrantov do zdravstvene oskrbe, v evropskem zdravstvenem programu Evropske komisije za obdobje 2003–2008 in drugem akcijskem programu Skupnosti na področju zdravja za obdobje 2008–2013. V akcijski program Skupnosti so vključeni projekti s področja neenakosti v zdravju, zdravstvenega stanja migrantov, bremena nalezljivih bolezni in modelov za nudenje zdravstvene oskrbe nedokumentiranim migrantom. ECDC je več let tudi vlagal sredstva za boljše razumevanje odnosa med migracijami in javnim zdravjem. Vendar je za zadovoljevanje potreb migrantov na področju zdravja in zdravstvene oskrbe mogoče storiti še več. V naslednjih letih se bo ECDC zavzemal za izboljšanje spremljanja in nadzora nalezljivih bolezni, zagotavljanje odzivnosti programov za preprečevanje in obvladovanje na spreminjajoče se vzorce migracij in epidemiologijo nalezljivih bolezni ter zagotavljanje odzivnosti zdravstvenih storitev za posebne potrebe migrantov.

Število ljudi, ki se selijo, je danes večje kot kadar koli prej.

„Ljudje so navdušeni! Zaposleni odražajo raznolikost regije in po mojem mnenju poosebljajo izredno dragoceno idejo Evropske unije, namreč idejo mirnega sodelovanja.“

Andrea Ammon, namestnica direktorja

Spremljanje – zbiramo in analiziramo podatke

Glavna naloga ECDC je spremljanje nalezljivih bolezni: zbiranje, ocenjevanje, analiziranje in razširjanje pomembnih znanstvenih in tehničnih podatkov. To poteka preko evropskega sistema nadzora, TESSy. TESSy evropskim državam ponuja znanstvene dokaze o nalezljivih boleznih, kar jim omogoča boljše in usmerjeno odzivanje.

Spremljanje je skupna dejavnost držav članic, strokovnjakov in ustanov javnega zdravja, ki prispevajo informacije v podatkovno zbirko. Zakonodaja EU zahteva, da vse države ECDC redno posredujejo podatke o nadzoru 49 nalezljivih bolezni z dogovorjenega seznama ter poročajo o izbruhih, ki bi se lahko razširili tudi na druge države EU.

V podatkovni zbirki so navedene in združene informacije več predhodno ločenih mrež za spremljanje podatkov o posameznih boleznih. Tako je dostop do podatkov o evropskih nalezljivih boleznih poenostavljen in vsi podatki so na voljo na enem mestu.

ECDC združuje in analizira poročila o epidemioloških podatkih ter pripravlja poročila, ki EU omogočajo pregled ter zagotavljajo dragocene in pomembne primerljive informacije za vsako posamezno državo članico.

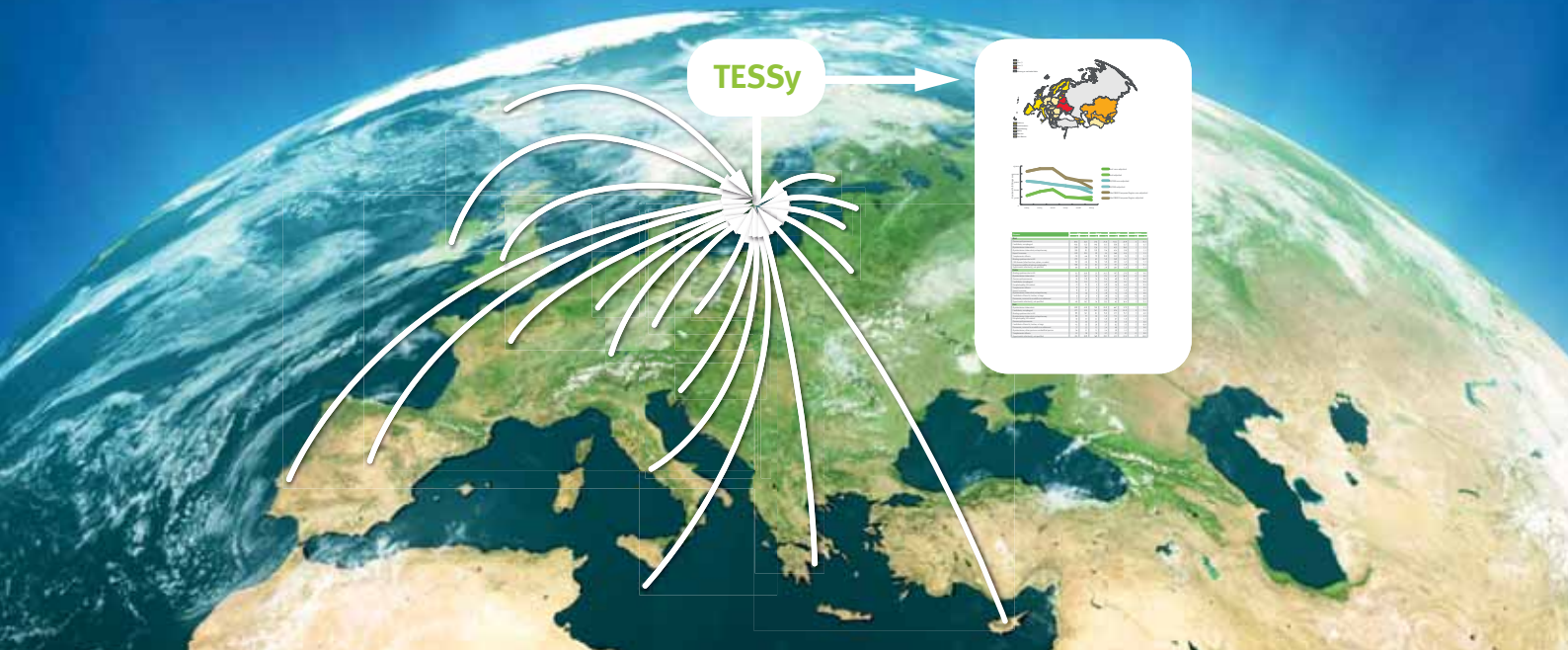
TESSy: ključni informacijski vir

TESSy je zelo prilagodljiv, vključujoč in interaktiven sistem, ki omogoča iskanje specifičnih podatkov in mednarodne primerjave. TESSy ponuja uporabniku prijazen prikaz in prenos izbranih rezultatov v različnih oblikah, kot so tabele, slike in zemljevidi.

ECDC vsako leto objavi *Letno epidemiološko poročilo*, edinstveno publikacijo, v kateri so predstavljeni primerljivi številčni podatki o nalezljivih boleznih v Evropi. Ti podatki se ne uporabljajo le za preučevanje tega, kar se je zgodilo in se dogaja, temveč omogočajo tudi določanje prihodnjih trendov in političnih smernic.

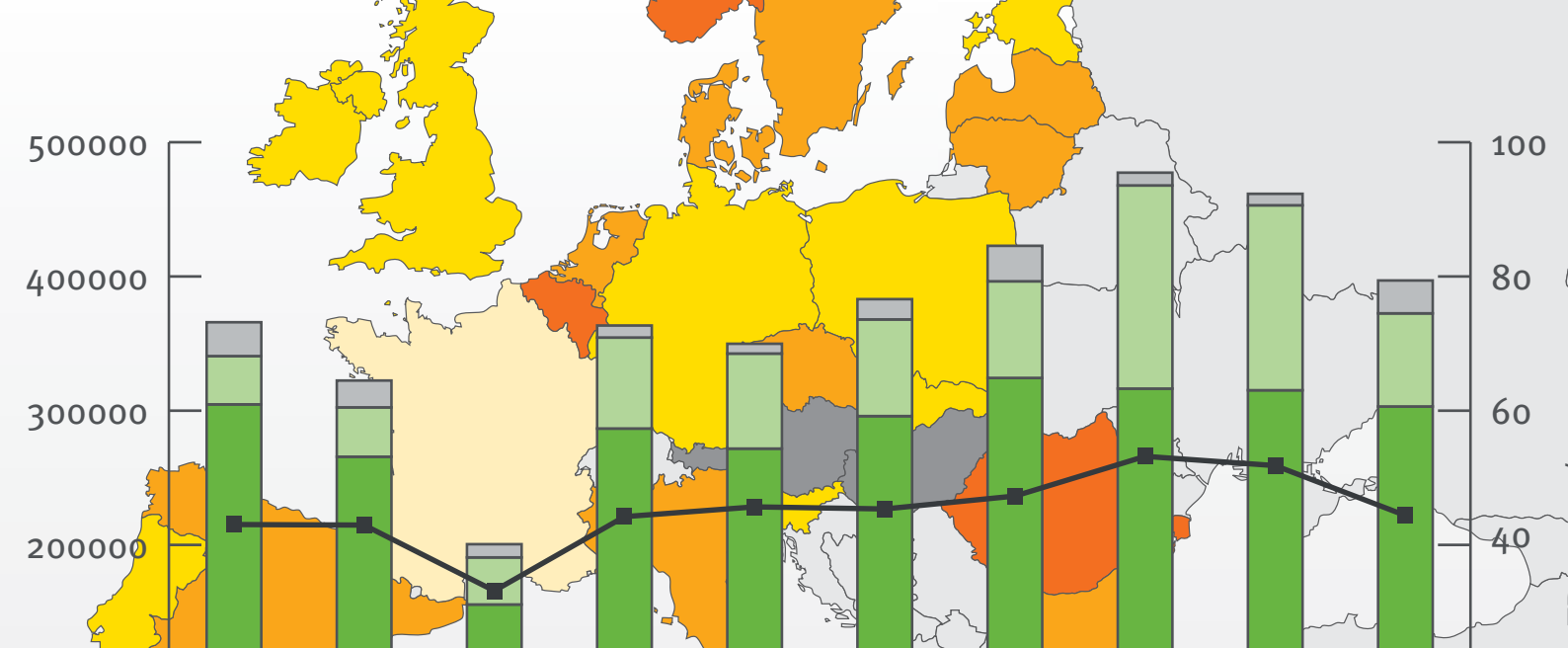
TESSy, eno mesto za vse podatke o nalezljivih boleznih v Evropi

Mreže za nadzor

Specializirani strokovnjaki s področja javnega zdravja iz vsake države članice iz spodaj navedenih mrež posredujejo svoje podatke sistemu TESSy, nato pa jih preveri in analizira ECDC:

- Evropska mreža za nadzor influence;
- Evropska mreža za bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo, ter zoonoze;
- Evropska mreža za nadzor spolno prenosljivih okužb;
- Evropska mreža za nadzor invazivnih bakterijskih boleznih;
- Evropska mreža za nadzor HIV/aidsa;
- Evropska mreža za nadzor tuberkuloze;
- Evropska mreža za nadzor odpornosti na protimikrobna zdravila;
- Evropska mreža za bolnišnične okužbe;
- Evropska mreža za nadzor legionarske bolezni;
- Evropska mreža za nadzor davice;
- Evropska mreža za nadzor porabe protimikrobnih zdravil;
- Evropska mreža za nadzor bolezni, ki se preprečujejo s cepljenjem;
- Evropska mreža za nadzor Creutzfeld-Jakobsove bolezni;
- *Evropska mreža za nadzor hepatitisa B/C (od leta 2012).*

Znanstveno svetovanje – dokazi za ukrepanje

ECDC zagotavlja znanstveno svetovanje in smernice, ki jih lahko oblikovalci politik in zdravniki uporabljajo v podporo svojim odločitvam. Predani znanstveniki in epidemiologi ECDC izvajajo ocene tveganja na zahtevo Evropske komisije ali države članice. Njihovo delo obsega vse od naročanja pregledov literature in statističnih analiz do pridobivanja znanstvenih mnenj mednarodnih strokovnjakov. ECDC za pripravo uradnih znanstvenih nasvetov in smernic oblikuje *ad hoc* znanstvene forume, ki pripravijo uvodna mnenja, o katerih kasneje poteka razprava, nato pa jih pregleda in potrdi svetovalni forum ECDC.

Neodvisna mnenja

Znanstveno svetovanje in smernice ECDC so strogo neodvisni in so brez kakršnega koli vpliva komercialnih ali drugih prikritih interesov. Morebitna navzkrižja interesov zaposlenih ali strokovnjakov se natančno ocenijo. To je glavno načelo in ECDC je posebej pozoren, da ga ne krši.

ECDC ima sklenjene uradne sporazume z nacionalnimi referenčnimi laboratoriji.

Mikrobiologija javnega zdravja – raziskovalno delo o povzročiteljih bolezni

Obvladovanje nalezljivih bolezni je odvisno od laboratorijskega odkrivanja in opredelitve povzročiteljev bolezni. Namesto lastnih laboratorijev ima ECDC sklenjene uradne sporazume z nacionalnimi referenčnimi laboratoriji glavnih javnozdravstvenih ustanov v državah članicah EU. ECDC omogoča razvoj in učinkovito delovanje javnozdravstvenega mikrobiološkega sistema, ki lahko zagotavlja pravočasne in zanesljive informacije za preprečevanje in

obvladovanje nalezljivih bolezni v posameznih državah in na evropski ravni. Z laboratoriji se sklenejo pogodbe za podporo evropskim nadzornim dejavnostim in zagotovi se strokovno usposabljanje. ECDC zagotavlja smernice o delovanju referenčnih laboratorijev za mikrobiologijo javnega zdravja, deluje v smeri usklajevanja standardov in nadzira kakovost storitev.

Primeri nedavnih vprašanj

- Kakšen je najboljši način uporabe novega cepiva za papilomski virus proti raku materničnega vratu?
- Med kozami na Nizozemskem je izbruhnila mrzlica Q. Kakšno grožnjo to predstavlja za zdravje ljudi?
- Kako pogosto je treba testirati darovano spermo za virusne okužbe?
- Ali mora Evropska unija v primeru nove pandemije kupiti cepivo za vse države za doseganje največje stroškovne učinkovitosti in koliko bi potrebovala vsaka država?
- Kako pri presaditvah obravnavati tveganje za hemoragično vročico (virus Junin) pri ljudeh?
- Ali lahko izbruh kolere na Haitiju sčasoma predstavlja tudi grožnjo za evropske državljane?

Virusi gripe v grlu, umetniška predstavitev.

Priprava smernic za sezonsko gripo

ECDC pri pripravi smernic za novo sezonsko gripo najprej sam izvede oceno tveganja, pri čemer upošteva zgodnja poročila nacionalnih organov za opredelitev trendov, vzorcev prenosa, resnosti, ranljive populacije in izidov. Ugotovitve, analize in predlagani nasveti se nato predstavijo članom svetovalnega foruma ECDC in drugim zunanjim strokovnjakom, ki jih pregledajo. Med sezono se resnost gripe pozorno spremlja, in če se pokaže, da bo sezona hujša kot običajno, ECDC izda opozorila organom držav članic in javnozdravstveni skupnosti ter zagotovi informacije za javnost. Primernost cepiva v kateri koli sezoni se ocenjuje z virološkimi analizami, potrjenimi s študijami, ki jih ECDC usklajuje na terenu. Tako je bilo na primer potrjeno, da so cepiva za sezonsko gripo v letu 2010 ljudi zaščitila pred virusi sezonske gripe. Mreža VENICE ECDC (*Vaccine European New Integrated Collaboration Effort* – novo evropsko integrirano sodelovanje na področju cepiv) sledi tudi nacionalni uporabi cepiv. Na zahtevo Evropske agencije za

Posredovanje najnovejših informacij o gripi.

zdravila sta bili izvedeni dve večnacionalni neodvisni znanstveni preiskavi pod nadzorom ECDC glede varnosti cepiva. Vse te sočasne dejavnosti prispevajo k oblikovanju politik, dobre prakse ter smernic za javno pripravljenost in ukrepov za odzivanje, o katerih so nato obveščeni ustrezni strokovnjaki, oblikovalci politik in splošna javnost.

„Kaj naj storimo, če ne moremo najti strokovnjaka, ki ga ne usmerjajo osebni interesi? Treba je iskati naprej!“

Johan Giesecke, vodilni znanstveni delavec

Zmogljivost in obveščanje na področju javnega zdravja – poslušamo in se odzivamo

Krepitev zmogljivosti za podporo državam članicam

Zgodovina nas je naučila, da je potrebno veliko časa in truda za oblikovanje dobrih javnozdravstvenih sistemov za obvladovanje nalezljivih bolezni. Ti sistemi so ranljivi, za dobro delovanje pa jih je treba stalno vzdrževati in razvijati. Zgodovina nas je tudi naučila, da neuspeh na tem področju lahko vodi do hitrega razvoja velikih epidemij, ki jih je morda težko in drago nadzorovati. Ohranjanje učinkovitih sistemov javnega zdravja je zato dobra naložba v prihodnost.

ECDC podpira države članice pri njihovih prizadevanjih za vzpostavitev in ohranjanje močnih nadzornih sistemov za nalezljive bolezni, tako da ocenjuje zmogljivosti in potrebe javnozdravstvenega sistema ter ponuja celovite dolgoročne programe usposabljanja in nadaljnega izobraževanja strokovnjakov. ECDC na podlagi znanja in zmogljivo-

sti pri preprečevanju in obvladovanju nalezljivih bolezni ter dobrega poznavanja organiziranosti javnega zdravja v Evropi zbira in razširja dokaze o uspešnih in stroškovno učinkovitih posredovanjih v sodelovanju z različnimi zainteresiranimi stranmi.

Zagotavljamo, da informacije dosežejo vse, ki jih potrebujejo

Ključni del delovanja ECDC je razširjanje znanstvenih ugotovitev in izmenjava znanja o učinkovitem posredovanju informacij posameznim javnostim – oblikovalcem politik, znanstvenikom, medijem ali splošni javnosti.

Države članice se obračajo na ECDC za nasvete glede obveščanja o tveganjih in obveščanja v kriznih razmerah, kadar se soočajo z akutno grožnjo ali bojujejo proti razširjanju endemične bolezni. Obveščanje se stalno razvija. Novi interaktivni mediji imajo, na primer, v današnjem času pomembno vlogo pri pridobivanju zdravstvenih informacij

za številne ljudi, vendar imajo nekateri do njih še vedno omejen dostop ali pa jih te nove tehnologije ne zanimajo.

ECDC za obravnavanje novih komunikacijskih potreb in izzivov držav članic:

- pripravlja bazo dokazov za obveščanje o zdravju,
- opredeljuje najboljše načine obveščanja različnih skupin javnosti,
- zbira in razširja dobro prakso ter nove ideje in
- raziskuje možnosti novih medijev.

Publikacije ECDC

ECDC pripravlja publikacije o različnih nalezljivih boleznih, od celovitega *Letnega epidemiološkega poročila o nalezljivih boleznih v Evropi* in *Letnega poročila o grožnjah*, v katerem je objavljena analiza spremljanih groženj v EU, do tehničnih poročil in smernic. Znanstvene publikacije so namenjene strokovnjakom in so objavljene v angleščini. Publikacije za splošno javnost so izdane v 23 uradnih jezikih EU, islandščini in norveščini.

Eurosurveillance

Ta tedenski spletni znanstveni časopis je ena od vodilnih publikacij o nalezljivih boleznih v Evropi. Je prosto dostopen in prispevki avtorjev so brezplačni. Znan je po hitrem odzivu na aktualne teme; bil je prva strokovna publikacija, ki je objavila rezultate predhodne analize genoma virusa pandemične influence A, H1N1.

Spletna stran

ECDC na spletni strani objavlja poročila, novice in podrobne informacije o spremljanju, znanstvenih poročilih ter dejavnostih na področju usposabljanja in drugih področjih, vključno s povezavami do nacionalnih organov in organov EU.

COLD? FLU?

**GET WELL
WITHOUT
ANTIBIOTICS**

**18 November
2009**

For more information, visit
antibiotic.ecdc.europa.eu

**EUROPEAN
ANTIBIOTIC**

*Evropski dan ozaveščanja o antibiotikih
zaznamujejo kampanje po vsej Evropi.*

Podpora nacionalnim kampanjam

Evropski dan ozaveščanja o antibiotikih

Evropski dan ozaveščanja o antibiotikih je pobuda ECDC, ki vsako leto poteka v tednu okrog 18. novembra, z namenom zagotavljanja enotne platforme za nacionalne kampanje o preudarni uporabi antibiotikov. Odpornost na antibiotike je bila opredeljena kot ena od najbolj nevarnih groženj za javno zdravje v Evropi, pravilna raba antibiotikov pa je bistvenega pomena za preprečevanje povečevanja števila odpornih bakterij.

Od prvega evropskega dneva ozaveščanja o antibiotikih v letu 2008 je pobuda posebej nagovarja javnost, družinske zdravnike, zdravnike, ki predpisujejo zdravila, in sestre v bolnišnicah.

Gradiva za obveščanje

Gradiva za obveščanje ECDC so namenjena nacionalnim javnozdravstvenim organom za pomoč pri ozaveščanju na področju preprečevanja in obvladovanja posameznih nalezljivih bolezni. Gradiva vključujejo pomembna sporočila in elemente, ki se lahko prilagodijo nacionalnim ali lokalnim zdravstvenim obveščevalnim kampanjam.

Plakati iz kampanje se lahko preprosto prilagodijo lokalnim potrebam.

„Posredovanje sporočila, da varnost evropskih državljanov pred nalezljivimi boleznimi ni stvar naključja, ampak rezultat trdega dela in bi se lahko hitro spremenila, če to delo ne bi bilo opravljeno, je zelo pomembno.“

Karl Ekdahl, vodja Enote za zmogljivost in obveščanje na področju javnega zdravja

Komarji lahko prenašajo bolezni, kot sta malarija in mrzlica denga.

Programi ECDC za bolezni – kaj pokrivamo

Države članice EU so se zavezale k izmenjavi informacij o vrsti različnih nalezljivih bolezni. V okviru tega programi ECDC podpirajo razvoj posameznih politik EU ter njihovo izvajanje, spremljanje in ocenjevanje. Področja delovanja in bolezni so:

Protimikrobna odpornost in bolnišnične okužbe

Uporaba antibiotikov, odpornost na antibiotike in različne vrste okužb v bolnišnicah ter drugih zdravstvenih ustanovah.

Bolezni, ki se preprečujejo s cepljenjem, in invazivne bakterijske okužbe

Vprašanja cepljenja in bolezni, ki se lahko preprečujejo s cepljenjem, kot je davica, okužbe s *Haemophilus influenzae* skupine B, ošpice, meningokokne bolezni, mumps, oslovski kašelj, pnevmokokne okužbe, otroška paraliza, steklina, rotavirusne okužbe, rdečke, tetanus, okužbe s humanim papilomskim virusom (HPV) in norice.

Gripa

Sezonska gripa, pandemična gripa in aviarna influenza. Program vključuje tudi vprašanja v zvezi s cepljenjem proti gripi, protivirusnimi zdravili in pojavljajočo se odpornostjo proti njim.

Preprečevanje ima ključen pomen.

Preprosti higienski ukrepi lahko omejijo širjenje okužbe.

Tuberkuloza

Tuberkuloza in problem odpornosti proti zdravilom. Tudi sočasna okužba z virusom HIV.

Nastajajoče bolezni in bolezni, ki se širijo s prenašalci

Nalezljive bolezni, ki se širijo z insekti in drugimi „prenašalci“, bolezni povezane s potovanji in nove ali ponavljajoče se bolezni: vročica chikungunya, mrzlica denga, okužbe z virusom hanta, limska bolezen (borelioza), malarija, kuga, vročica Q, sindrom akutnega oteženega dihanja (SARS), črne kože, klopn meningoencefalitis, tularemija, virusne hemoragične vročice, vročica zahodnega Nila in rumena mrzlica.

Bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo, ter zoonoze

Bolezni, ki se lahko prenašajo z živali na ljudi („zoonoze“), kot so botulizem, bruceloza, kampilobakterioza, legioneloza, Creutzfeldt-Jakobsova bolezen in druge prenosljive spongiformne encefalopatije, kriptosporidioza, ehinokoza, giardiazna, hepatitis A, hepatitis E, okužba z *Escherichia coli*, listerioza, okužba z norovirusom, salmoneloza, šigeloza, toksoplazmoza, trihinelozna in jersinioza.

HIV, spolno prenosljive okužbe in druge bolezni, ki se prenašajo s krvjo

Klamidija, gonoreja, sifilis, hepatitis B, hepatitis C in HIV/ aids.

Nalezljive bolezni – nekatere večje nevarnosti

Protimikrobna odpornost in bolnišnične okužbe

Okužbe zaradi bakterij, ki so odporne na antibiotike, so postale velika in hitro rastoča težava, še zlasti v bolnišnicah. Ker je te bakterije težko uničiti, takšne okužbe povzročajo podaljšana obolenja in bivanja v bolnišnici ter večje tveganje za smrt.

HIV/aids

Ocenjuje se, da 30 % od 700 000 ljudi, okuženih z virusom HIV v Evropi, ne ve, da so okuženi. Posledično ti posamezniki ne morejo uporabljati razpoložljivega zdravljenja in morda brez svoje vednosti prenašajo virus HIV na druge, na primer svoje partnerje ali nerojene otroke.

Tuberkuloza

Število primerov tuberkuloze med ranljivimi skupinami, kot so migranti in HIV-pozitivni ljudje, narašča. Primere tuberkuloze, odporne na zdravila, je zelo težko ali celo nemogoče zdraviti, opaženi pa so bili po vsej EU.

Gripa

Vsako zimo več sto tisoč ljudi v EU hudo zbolijo zaradi sezonske gripe. Od tega jih v povprečni sezoni gripe več tisoč umre, pogosto nepotrebno, saj so za ogrožene skupine ljudi na voljo učinkovita cepiva.

Podnebne spremembe

Podnebne spremembe lahko povzročijo nastanek novih vzorcev bolezni v Evropi, na primer s spreminjanjem območja prenašanja bolezni, ki se širijo s prenašalci, kot so okužbe z virusom hanta in virusom zahodnega Nila, klopmi meningoencefalitis, limska borelijoza, malarija in mrzlica denga.

Nizka precepljenost

Zaradi nizke precepljenosti v nekaterih državah bolezni, kot so na primer ošpice, niso pod nadzorom in se ponovno pojavljajo. Če se bo precepljenost še naprej zniževala, obstaja možnost, da se nekatere bolezni, kot je na primer otroška paraliza, ki so iz Evrope že izginile, ponovno vrnejo.

Kako lahko sodelujete

Usposabljanje

Usposabljanje je osrednji element delovanja ECDC in zagotavlja strokovno znanje strokovnjakom iz javnozdravstvenih ustanov po vsej EU. ECDC usposablja tudi izvajalce usposabljanj, razvija gradiva za usposabljanje in podpira programe usposabljanja v sodelovanju s partnerji za krepitev delovne sile na področju javnega zdravja v državah članicah. Izobraževalni programi so vključevali naslednje teme: epidemiološki vidik cepljenja, analiza časovnih vrst (TSA), opisne metode in uvod v modeliranje in napovedovanje, ter skupno usposabljanje o upravljaljskih, epidemioloških in mikrobioloških vidikih preiskave izbruha bolezni.

Evropski program za usposabljanje na področju intervencijske epidemiologije (EPIET), ki ga usklajuje ECDC, ponuja dveletni tečaj in praktično usposabljanje na področju intervencijske epidemiologije za spremljanje in obvladovanje nalezljivih bolezni.

ECDC in partnerske agencije sočasno izvajajo evropski program usposabljanja na področju mikrobiologije v javnem zdravstvu (EUPHEM), ki prav tako traja dve leti in poteka v laboratorijih po vsej Evropi.

ECDC omogoča tudi medsebojno podporo med državami s spletnimi izmenjavami in programi tesnega medinstitucionalnega sodelovanja ter souporabo laboratorijev in protokolov.

ECDC sodeluje z zunanjimi strokovnjaki

ECDC vabi znanstvenike z izkušnjami na določenem področju, da sodelujejo v znanstvenih forumih centra in delovnih skupinah ter pomagajo centru pri izvajanju njegovih dejavnosti. Za razširitev seznama možnih strokovnjakov je ECDC oblikoval imenik s strokovnjaki kandidati in vsi z ustreznim strokovnim znanjem in znanstveno usposobljenostjo so vabljeni, da predložijo vlogo za vključitev na seznam.

ECDC objavlja tudi javne razpise in pozive za subvencije, namenjene delovanju na specializiranih področjih.

„Epidemiologe usposabljam tako, kot so v preteklosti usposabljali graditelje katedral – dela so se naučili na delovnem mestu in šele nato so se lahko pridružili cehu. To počnemo tudi mi. Eden od naših programov vključuje okoli 50 visoko usposobljenih ljudi z univerz in javnozdravstvenih ustanov, ki potrebujejo konkretne izkušnje in ki jih namestimo na delovna mesta izven njihovih držav, da se učijo preko svojega dela. Katedrala javnega zdravja – morda je še ne vidimo v vsej njeni veličini, gradimo pa njene temelje in upamo, da se nikoli ne bodo porušili.“

Denis Coulombier, vodja Enote za podporo pri spremljanju in odzivanju

Direktor s člani upravnega odbora ECDC.

Glavni podatki o organizacijski sestavi

ECDC kot neodvisna agencija EU poroča **upravnemu odboru**, katerega člane imenujejo države članice, Evropski parlament in Evropska komisija. Upravni odbor imenuje direktorja ECDC, ki je odgovoren za vodenje in upravljanje centra. Zagotoviti mora tudi, da center izpolnjuje svoje poslanstvo in opravlja naloge v skladu z uredbo o ustanovitvi centra. Upravni odbor odobri in spremlja izvajanje delovnega programa in proračuna ECDC, sprejema letna poročila in računovodske izkaze – skratka, deluje kot organ upravljanja centra. Sestane se vsaj dvakrat letno.

Svetovalni forum direktorju centra svetuje glede kakovosti znanstvenega dela, ki ga opravlja ECDC. Sestavljajo ga višji predstavniki nacionalnih javnih zdravstvenih zavodov in agencij, ki jih na podlagi njihovega strokovnega znanja imenujejo države članice, in uradnik za javno zdravje iz Evropske komisije. Evropska znanstvena združenja in skupine civilne družbe prav tako pošiljajo opazovalce v svetovalni forum. Direktor ECDC na sestanke povabi tudi SZO, da se zagotovi usklajeno delovanje pri znanstvenem delu SZO in ECDC. Svetovalni forum svetuje ECDC in je hkrati tudi mehanizem za izmenjavo informacij in združevanje znanja o zdravju med državami članicami. Svetovalni forum se sestane vsaj štirikrat letno.

Pristojni organi ECDC so ustanove ali znanstveni organi, ki zagotavljajo neodvisno znanstveno in tehnično svetovanje ali zmogljivost za ukrepanje na tem področju. Imenovale so jih vlade držav članic. ECDC zagotavlja podporo in ta sodeluje z njimi pri vseh svojih nalogah, še zlasti pri pripravi znanstvenih mnenj, znanstveni in tehnični pomoči, zbiranju podatkov, ugotavljanju nastajajočih nevarnosti za zdravje in pri kampanjah javnega obveščanja.

Začetek delovanja: **maj 2005**

Sedež agencije: **Stockholm, Švedska**

Direktor: **Marc Sprenger**

Države članice: **27 držav članic EU in tri druge države EGP**

Uredba o ustanovitvi: **Uredba (ES) št. 851/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o ustanovitvi Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni**

Proračun: **56 milijonov EUR v letu 2010**

Zaposleni: **350**

Sodelovanje s partnerji

ECDC dejavno podpira celoten sistem EU in njenih držav članic pri njihovih prizadevanjih za izboljšanje preprečevanja in obvladovanja nalezljivih bolezni. Svetujemo in ponujamo dokaze glavnim partnerjem EU – predvsem Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu in predsedstvu EU – za podporo ukrepov na ravni EU. Prav tako svetujemo in nudimo praktično pomoč našim nacionalnim partnerjem v državah članicah, če za to zaprosijo.

ECDC poleg držav članic sodeluje tudi z drugimi državami EGP, Islandijo, Lihtenštajnom in Norveško. ECDC je v svoje dejavnosti začel vključevati tudi države kandidatke za članstvo v EU (Hrvaška, Črna gora, nekdanja jugoslovanska republika Makedonija in Turčija) ter možne države kandidatke za članstvo v EU in države iz evropske sosedске politike. ECDC tesno sodeluje s SZO in drugimi najpomembnejšimi svetovnimi partnerji, kot so centri za obvladovanje bolezni v ZDA, kitajski center za obvladovanje bolezni in agencija za javno zdravje v Kanadi. ECDC aktivno sodeluje tudi s civilnodružbenimi skupinami.

■ **Evropska unija (EU)**

27 držav članic

■ **EGP/EFTA**

Islandija, Lihtenštajn, Norveška

■ **Države kandidatke za članstvo v EU**

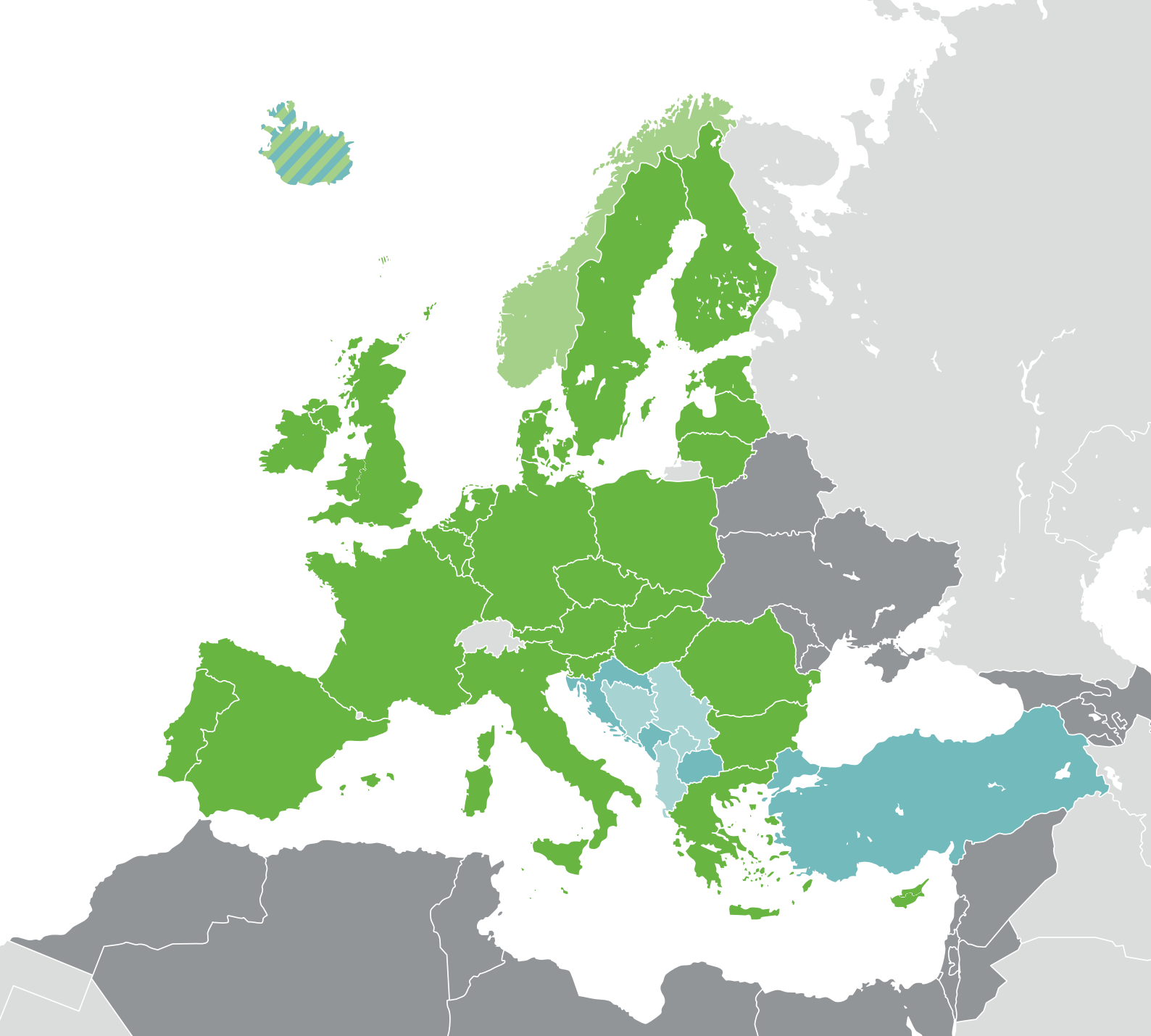
Črna gora, Hrvaška, Islandija, nekdanja jugoslovanska republika Makedonija, Turčija

■ **Države potencialne kandidatke za članstvo v EU**

Albanija, Bosna in Hercegovina, Kosovo v skladu z Resolucijo 1244/99 Varnostnega sveta ZN, Srbija

■ **Evropska sosedska politika**

Alžirija, Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Egipt, Gruzija, Izrael, Jordanija, Maroko, Moldavija, Libanon, Libija, Palestinska ozemlja, Sirija, Tunizija, Ukrajina

Vse fotografije © ECDC, razen:

© Tobias Hofsäss, naslovnica levo

© iStockphoto, naslovnica desno, str. 6, 7, 9, 11, 14, 18, 19, 26

© Reporters, str. 8

© Science Picture Library, str. 12, 20

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira. Fotografije, uporabljene v tej publikaciji, so avtorsko zaščitene in se brez izrecnega dovoljenja imetnika avtorskih pravic ne smejo uporabljati za druge namene kot za to publikacijo.

KAKO DO PUBLIKACIJ EVROPSKE UNIJE

Brezplačne publikacije:

- na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na predstavništvih ali delegacijah Evropske unije.
Njihovi kontaktni podatki so na voljo na spletni strani <http://ec.europa.eu> ali po faksu +352 2929-42758.

Publikacije, ki so naprodaj:

- na spletni strani EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Plačljive naročnine (na primer na *Uradni list Evropske unije* ali zbirke odločb sodne prakse Sodišča Evropske unije):

- pri prodajnih zastopnikih Urada za publikacije Evropske unije (http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm).

**Evropski center za preprečevanje
in obvladovanje bolezni (ECDC)**

Poštni naslov:
ECDC, 171 83 Stockholm, ŠVEDSKA

Naslov za obiskovalce:
Tomtebodavägen 11A, Solna, ŠVEDSKA

Tel. +46 858601000
Faks +46 858601001
Internet: <http://www.ecdc.europa.eu>

Agencija Evropske unije
www.europa.eu

Ta knjižica je na voljo v angleščini, bolgarščini, češčini, danščini, estonščini, finščini, francoščini, grščini, irščini, italijanščini, latvijščini, litovščini, madžarščini, malteščini, nemščini, nizozemščini, poljščini, portugalsščini, romunščini, slovaščini, slovenščini, španščini in švedščini.

■ Urad za publikacije

